

N:o 55.

Ank. till Riksd. kansli den 7 maj 1903, kl. 9 e. m.

Utlåtande i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande skogselds släckning.

Lagutskottet har till behandling förehaft två inom Andra Kammaren väckta, till utskottet hänvisade motioner, hvilka afse ändrade bestämmelser rörande skogselds släckning.

Den ena af dessa motioner, n:o 26, har afgifvits af herr *A. Wiklund* och är af följande lydelse:

»Oaktadt frågan om förändrade bestämmelser till förekommande och hämmande af skogseldar behandlats af såväl 1868—1870 års skogskommitté som af 1874, 1879 och 1902 års Riksdagar samt oaktadt värdet af skogarne ökats för hvarje år som gått, hafva ännu inga åtgärder, utom hvad af ålder funnits, vidtagits för att skydda denna värdefulla och dyrbara egendom mot brandskada. Stora arealer af skogsmark härjas årligen af skogsbrand såväl å de allmänna som de enskilda skogarne, och ej utan skäl har det påståtts, att vida mer skog blifvit förstörd genom skogsbrand än som fallit för yxan. Skadorna å de härjade områdena växla efter eldens styrka och skogens beskaffenhet, men störst blir förödelsen af skogen i yngre skogsbestånd, där ungskogen i regel dukar under för den allt förhärjande skogsbranden. För den större skogsägaren kan väl skadan mången gång uppskattas till höga belopp utan att ändock verka så tryckande, men för den

mindre skogsägaren måste det vara kännbart att utan eget förvållande på några timmar se sin dyrbaraste egendom, skogen, hvilken han vårdat och sparat, härjad och förstörd af skogsbranden. Men skadorna å de sålunda sköflade områdena sträcka sig ej blott till skogsbeståndet, utan äfven själfva marken lider af en stark skogsbrand, i synnerhet å mager och torr jordmån samt å bergbunden mark. Själfva mull-lagret förstöres till större eller mindre del, så att å stenbunden mark endast de hvita stenarne titta fram och det härjade området företer en hemsk och ödslig anblick. Årtionden, för att icke säga århundraden, skola förgå för att återställa hvad som på några timmar å ett sådant område gått förloradt. Det måste därför vara en bjudande plikt att genom en för ändamålet lämpad lagstiftning söka förekomma skogseldar samt, då dessa uppstå, hämma deras framfart.

De enda lagbestämmelser i berörda hänseenden, som för närvarande äro att tillgå, återfinnas i 15 kap. byggningsbalken och 19 kap. strafflagen. I förstnämnda lagrum stadgas: att vissa försiktighetsmått skola iakttagas vid bränning af svedjeland samt förbud att å sådant tända eld i stark blåst, stor torra eller hetta, vid påföljd, om ock skada ej sker, af 10 dalers (5 kronor) böter, att om vägfärande man, eller om någon för annan orsak än svedjande tänder upp eld ute på marken och ej sedan väl släcker densamma, vare böter 20 daler (10 kronor), att, om så förfares under stark blåst eller långsam torra, eller där skog och annat kan itändas, vare böter 40 daler (20 kronor), att, då skogseld uppkommer, grannar och socknemän skola skynda dit och släcka vid bot af 2 daler (1 krona), att, om faran tilltager, underrättelse skall gifvas till närmaste kronobetjänt, som skall utsända budkafle, hvilken ej får nedläggas vid bot af 10 daler (5 kronor), att af hvart matlag en man skall komma till brandstället med redskap vid bot af 5 daler (2 kronor 50 öre), att om någon kommer för sent eller träder från sitt arbete och ställe förrän lof gifvits, vare bot 3 daler (1 krona 50 öre), samt att, när elden är dämpad, kronobetjäningen skall förordna vissa män, som där hålla vakt till dess att ingen fara är. Sistnämnda lagrum innehåller straffbestämmelser för uppsåtligt anläggande och för vållande af skogseld, varande straffet i senare fallet fängelse eller böter, men i förra fallet straffarbete under längre eller kortare tid.

Redan den omständigheten, att dessa bestämmelser icke undergått någon förändring allt sedan lagen utfärdades och således äro byggda på äldre tiders enklare förhållanden, torde i betraktande af de förändringar, hvilka värdet af skogarne undergått, få anses utgöra tillräckligt skäl för den åsikten, att desamma, äro föråldrade och otillfredsställande. I all synnerhet hafva bötesbestämmelserna, hvilka icke stå i något rimligt för-

hållande till vare sig värdet å den egendom, som vid yppade tillfällen af skogseld står på spel, eller till den ersättning, som numera lämnas för frivilligt åtaget arbete, icke förmått att lämna någon den ringaste trygghet, och är det därför oförklarligt, att de så länge kunnat orubbade få kvarstå. Bestämmelserna i öfrigt äro också så sväfvande, att tillämpningen af desamma säkerligen erbjuder åtskilliga svårigheter i afseende på hvilka personer skyldigheten att vid skogseld komma tillstådes åligger, och hvilket ansvar som bör drabba den försumlige. Att befolkningen det oaktadt i allmänhet varit villig att bidra till hämmande af skogseldar, torde mera få tillskrivas ett hos samma befolkning förefintligt rättsmedvetande samt en allmer utbredd åsikt om det stora värde, som ligger i skogarne, än kännedomen om de bestämmelser, hvilka i nyss åberopade lagrum finnas.

Men äfven i andra afseenden äro bestämmelserna alltför otillfredsställande. I först anförda lagrum stadgas skyldighet för såväl skogsägare som för dem, hvilka äro i saknad af skog, att biträda vid släckning af skogseld. Denna skyldighet drabbar sålunda äfven arbetare, handverkare och torpare, hvilka under dagar och veckor kunna få, med uppoffrande af sin egen dagspenning, utgöra arbete för att skydda andras, vare sig statens eller enskildes egendom. Att någon ersättning kunde beredas åt dem, som nödgas offra tid och arbete för släckning af skogseld, vore därför endast förenadt med billighet och rättvisa och utan tvifvel därjämte ägnadt att genom den större beredvillighet att genast infinna sig vid brandstället, som här af uppstode, främja ett hastigare dämpande af uppkommen eld. En sådan ersättning vore dess mera berättigad, som det företrädesvis är i de egentliga skogsbygderna skogseldar i större omfattning uppstå och det arbete, som kräfves, ofta afser att skydda statens egna skogar.

Enligt nu gällande bestämmelser åligger skyldigheten att infinna sig vid brandstället förutom »hvar ryttare, soldat och båtsman» endast »en man af hvart matlag». Ingen hänsyn tages till huruvida den ene kan förfoga öfver flere arbetskrafter än den andre, utan skyldigheten eller tvånget att biträda vid släckningen är lika för »hvart matlag». Redan detta kunde vara tillräckligt skäl för en närmare precision af skyldigheten att biträda vid släckning af skogseld, men besinnar man vidare, hvilken oerhörd fara som vid dylika tillfällen är för handen samt huru nödigt det är att genast söka hämma eldens framfart i dess början, så torde detta utgöra ytterligare ett skäl för att utsträcka skyldigheten till en hvar, som icke kan visa laga förfall för sitt uteblifvande.

Insikten om det stora fördärf, som skogseldarna åstadkomma, angelägenheten af skogarnas bevarande samt den fullständiga saknaden af be-tryggande lagbestämmelser till förekommande och hämmande af skogseldar, ha under senare tider föranlett en del kommuner inom de norrländska länen att själfva vidtaga åtgärder för hämmande af faran. I sådant syfte hafva brandfogdar eller tillsyningsmän blifvit tillsatta för att, där eld yppade sig inom deras distrikt, skyndsamt tillkalla närboende befolkning och genom ett kraftigt ingripande redan i början förebygga eldens vidare spridning samt att genast underrätta närmaste kronobetjänt om eldens yppande. Äfven domänstyrelsen lär hafva vidtagit en sådan åtgärd beträffande kronoskogarna i de norrländska länen, hvarjämte liknande anordningar lära finnas inom grannlanden Norge och Finland. En sådan åtgärd torde säkerligen få anses välbetänkt, i synnerhet inom de egentliga, glest befolkade skogsbygderna, men föreskrifter saknas, huru dessa på sådant sätt utsedde personer skola komma i åtnjutande af samma hägn och vitsord som t. ex. de af vederbörande länsstyrelser tillsatta tillsynings- eller polismän.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till ändring af nu gällande föråldrade föreskrifter till förekommande och hämmande af skogseld, i syfte dels att skyldigheten till inställelse vid släckning af skogseld måtte utsträckas, dels att tydligare bestämmelser om hvilka denna skyldighet åligger må meddelas, dels att föreskrifter må meddelas angående anställande af brandfogdar eller tillsyningsmän, hvilka böra åtnjuta samma vitsord som af Konungens befallningshafvande förordnade polismän, dels att ersättning må beredas dem, hvilka på kallelse inställa sig vid brandstället och dels till skärpta bestämmelser om straffpåföljd för dem, som underlåta att inställa sig vid och biträda med släckning af skogseld.»

I motion n:o 100 har herr *A. Olsson* i Mårdäng till en början delvis återgifvit 1902 års lagutskotts yttrande öfver en då väckt motion om skärpt straffpåföljd för underlåtenhet att biträda med släckning af skogseld samt vidare anfördt följande:

»Att ifrågavarande lagbestämmelser äro föråldrade och otillfredsställande har erfarenheten också till fullo ådagalagt, hvarför alla skäl synas tala för nödvändigheten af en fullständig omarbetning af desamma.

I likhet med lagutskottet anser jag det vara af synnerlig vikt, att gränserna för skyldigheten att deltaga uti skogselds släckning noggrant fastställas. Därvid borde dock enligt min mening tagas under ompröfning,

huruvida icke någon skillnad bör stadgas mellan skyldighet att deltaga uti det egentliga hämmandet af utbruten skogseld och i det därefter följande eftersläkningsarbetet, hvilket stundom kan kräfva lång tid.

Då missnöjet med nu gällande bestämmelser grundar sig därpå, att skyldigheten i fråga är för alla lika utan afseende på om man äger tusentals hektar skogsmark, som hotas af utbruten skogseld, eller om man icke äger en enda kv.-meter, synes icke ringa vikt ligga därpå, att mera rättvisa grunder för berörda skyldigheter fastställas, eller, om detta i särskilda fall skulle möta oöfverstigliga svårigheter, att rätt till någon ersättning i dylika fall må tillerkännas dem, som icke äga skogsmark.

I fråga om kallelse till att taga del uti hämmandet af uppkommen skogseld torde kunna ifrågasättas, om ej befogenhet att utfärda sådan bör tillerkännas den eller dem inom socken på landet, som vederbörande å kommunalstämma därtill utse. Uti vidsträckta kommuner (socknar) och i all synnerhet om länsmansdistriktet utgöres af två sådana, kan, i brist på erforderligt manskap, elden få ganska lång tid att ohejdad rasa. I detta afseende synes den norska lagstiftningen gå i den af mig antydda riktningen.

Beträffande utkommendering af militärmanskap, angående hvilken en motionär vid 1902 års riksdag hemställde, skall jag icke uttala någon mening i allmänhet, men det synes dock kunna ifrågasättas om icke i de fall, där skogseld uppkommit å kronans skogsmark eller hotar sådan, utkommendering af militärmanskap att biträda vid eldens släckning borde vara icke blott tillåten, utan jämväl föreskrifven.

Att på förevarande område åstadkomma en nöjaktig lagstiftning torde emellertid utgöra en så svårlöst fråga, att den i sitt nuvarande läge bör till förberedande behandling öfverlämnas till Kungl. Maj:t.

På grund af hvad här ofvan är anfördt, får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag, innefattande föreskrifter rörande skogselds släckning.»

I herr Olssons motion har herr O. Emthén instämt.

Såsom äfven nästlidet års lagutskott i sitt ofvan omförmälda utlåtande framhöll, äro de nuvarande lagbestämmelserna angående släckning

af skogseld i flere hänseenden föråldrade och otillfredsställande. Sålunda äro stadgandena om skyldigheten att deltaga i sådan släckning byggda på äldre tiders förhållanden, och det låter sig numera knappast göra att med ledning af dessa stadganden komma till någon bestämd uppfattning om hvilka personer det i ett visst fall åligger att inställa sig för berörda ändamål, och hvilka ansvaret skall drabba i händelse af underlåtenhet härutinnan. Tillämpningen af nämnda stadganden är därför förenad med synnerliga svårigheter. Huru man än må tolka bestämmelserna i ämnet, äro de dessutom i allmänhet ej tillräckliga, för att man med stöd af dem skulle kunna åstadkomma erforderligt släckningsmanskap, och detta med den skyndsamhet, som i dylika händelser är af så stor vikt. På grund af bestämmelsernas otydlighet torde ansvar sällan kunna åläggas för underlåtenhet att efterkomma desamma, och de böter, som finnas stadgade, äro för öfrigt begränsade till sådana belopp, att någon kraftigare verkan af det straff, hvartill den tredskande kan blifva fälld, icke lärer vara att emotse. På samma gång den nuvarande lagstiftningen alltså lämnar mycket öfrigt att önska i fråga om tydlighet och effektivitet, kan man hysa berättigad tvekan om rättvisan af de grunder, hvarpå densamma hvilat. Äfven om man anser släckning af skogseld utgöra en angelägenhet af den beskaffenhet, att det fortfarande bör vara en allmän medborgerlig förpliktelse att däri deltaga, bör det nämligen erkännas, att fullgörandet af denna förpliktelse mången gång kan vara mycket betungande. Billighetsskäl synas därför tala för att personer, hvilkas medverkan kräfvades för släckning af skogseld, utan att de däraf själfva hafva intresse, skulle, när förhållandena sådant påkallade, äga rätt till någon ersättning för sitt arbete och sin tidspillan. Gällande lagstiftning innehåller emellertid icke några föreskrifter i sådant syfte.

De bristfälligheter, som sålunda vidlåda förevarande bestämmelser, synas utskottet så mycket mera förtjäna uppmärksamhet, som erfarenheten nogsamman visat, hvilken skada skogseldarna, särskildt i de norra delarna af vårt land, kunna förorsaka. Frågan om åvägabringande af lämpliga föreskrifter till hämmande af sådana eldar är därför af stor nationalekonomisk betydelse, och äfven i sin egenskap af skogsägare har staten härvid viktiga intressen att bevaka. Enahanda behof har i vårt grannland Norge redan föranledt, att dessa förhållanden ordnats genom en särskild lag af den 27 juli 1896.

Utskottet finner alltså en revision af bestämmelserna i ämnet vara behöflig och önskvärd.

På sålunda anförda skäl hemställer utskottet,

att Riksdagen, i anledning af förevarande motio-
ner, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det
täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen
framlägga förslag till lag, innefattande ändrade bestäm-
melser rörande förekommande och släckning af skogseld.

Stockholm den 7 maj 1903.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Herr *Leman* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i detta
ärendes behandling inom utskottet.